

znaczące rozpowszechnienie wydań jego listów w galijskim Lugdunum⁴³.

Mnożenie się liczby księgarzy-wydawców pociągnęło za sobą upowszechnienie czytelnictwa wśród arystokracji rzymskiej. Jeszcze Cezar założył w Rzymie państwową bibliotekę, wzorując się przy tym na Aleksandryjskim Muzejonie, a jej organizację powierzył Asiniuszowi Pollionowi⁴⁴. Za sprawą Oktawiana Augusta, już po śmierci Cezara, powstały następne; oprócz istniejącej biblioteki w świątyni Libertas utworzono dwie dalsze: na Palatynie przy świątyni Apollina oraz w portyku Oktawii.

W okresie pryncypatu istniało w państwie rzymskim szereg bibliotek prywatnych i publicznych: między innymi wspomniane Bibliotheca Palatina i Bibliotheca Octaviana, ale również Bibliotheca domus Tiberiana, Bibliotheca Pacis, Bibliotheca Ulpia. Najśłynniejsza spośród nich, Bibliotheca Ulpia założona przez Trajana, przetrwała do schyłku cesarstwa w V wieku. Hadrian z kolei oddał do publicznej lektury budynek Athenaeum, dając w ten sposób - jak podaje Aureliusz Victor - schronienie "sztukom wyzwolonym". Również wyższa szkoła ateńska tak zwana Stoa Hadriana dysponowała wielką salą biblioteczną. W IV wieku, za Konstantyna Wielkiego, istniało w samym Rzymie 28 publicznych bibliotek, a ponadto działały państwowe biblioteki w prowincjach, między innymi w Efezie /ufundowana przez Iuliusa Aquilę/, w Timgad i w Atenach /założona przez Hadriana/. O ostatniej fundacji tego typu donoszą źródła w czasach Aleksandra Sewera, ale dopiero w drugiej połowie IV wieku zainteresowanie bibliotekami słabnie; Ammianus Marcellinus pisze wręcz: "et bibliothecis sepulcrorum ritu in perpetuum clausis"⁴⁵.

Wzrost zainteresowania książką sprawił, iż często widziano w posiadaniu większych księgozbiorów dostateczny dowód dla wykazania swego wykształcenia - jak to opisuje z humorem Petroniusz w swoich "Satyrykach", Również Seneka w dialogu "O pokój ducha", wyśmiewał bogatego parweniusza posiadającego pokazną, bo liczącą kilka tysięcy woluminów bibliotekę, lecz nie mającą nawet podstawowych zawartych w niej tytułów. Książki stanowią w niej jedynie ozdobę triclinium na równi z szafami